

Eğitim Psikolojisi

Editör: Şerife IŞIK

Yazarlar

Doç. Dr. Didem AYDOĞAN
Dr. Öğr. Üyesi Nazife ÜZBE ATALAY
Prof. Dr. Mehmet KANDEMİR
Doç. Dr. Aslı TAYLI
Prof. Dr. Ahmet Ragıp ÖZPOLAT
Prof. Dr. İsa Yücel İŞGÖR
Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM
Doç. Dr. M. Ertuğrul UÇAR
Prof. Dr. Tahsin İLHAN
Prof. Dr. Ramin ALİYEV
Prof. Dr. Özlem TAGAY
Doç. Dr. Alper ÇUHADAROĞLU
Prof. Dr. Mehmet PALANCI

10. Baskı

Editör: Prof. Dr. Şerife IŞIK

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

ISBN 978-605-364-573-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2013, Ankara

10. Baskı: Haziran 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılbaş Vd 8230201756

Tel: (0312) 384 34 35

Faks: (0312) 384 34 37

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bir küçücük oğlancık bir gün okula başlamış. Pek mi pek akıllıymış. Okulu da pek büyükmiş. Ama akıllı çocuk sınıfına dışarıdan kestirme bir yol bulmuş. Buna çok sevinmiş. Artık okul ona kocaman görünmüyormuş.

Bir zaman sonra bir sabah öğretmen demiş ki “Bugün resim yapacağız.” “Ne güzel!” demiş çocuk. Resim yapmasını çok severmiş. Her türlüünü de yaparmış: aslanlar, kaplanlar, tavuklar, inekler, trenler, gemiler... Mum boyalarını çıkarmış ve çizmeye başlamış. Ama öğretmen “Durun!” demiş “Henüz başlamayın!” ve herkes hazır olana kadar beklemiş. “Şimdi” demiş öğretmen, “Çiçek çizmesini öğreneceğiz.” “İyi!” demiş çocuk. Çiçek çizmeyi çok severmiş ve pek güzellerini yapmaya başlamış pembe, mavi, portakal mum boyalarıyla. Ama öğretmen “Durun!” demiş. “Size nasıl yapılacağını göstereceğim.” Yeşil saplı kırmızı bir çiçek çizmiş. “İşte” demiş öğretmen, “Şimdi başlayabilirsiniz.” Küçük çocuk bir öğretmenin resmine bakmış, bir de kendininkine. Kendininkini daha bir sevmiş. Ama bunu söylememiş. Kağıdını çevirip öğretmeninki gibi yeşil saplı kırmızı bir çiçek çizmiş.

Bir başka gün küçük çocuk dışarıdan sınıfa açılan kapıyı tam bir başına açmayı başardığında şöyle demiş öğretmen: “Bugün çamurdan bir şey yapacağız.” “Ne iyi!” demiş çocuk. Çamurla oynamayı çok severmiş. Her şeyi yapabilirmiş onunla: yılanlar, kardan adamlar, filler, fareler, arabalar, kamyonlar... Başlamış çamuru yoğurup sıkıştırmaya. Ama öğretmen demiş: “Durun! Daha başlamayın!” ve beklemiş hazır olmasını herkesin. “Şimdi” demiş öğretmen. “Bir çanak yapacağız.” “Güzel!” demiş çocuk. Çanak yapmasını severmiş ve başlamış yapmaya boy boy, şekil şekil çanakları. Ama öğretmen “Durun!” demiş “Size nasıl yapılacağını göstereceğim.” ve de göstermiş herkese bir büyük çanağın nasıl yapılacağını. “İşte” demiş öğretmen “Artık başlayabilirsiniz.” Küçük çocuk bir öğretmenin çanağına bakmış bir de kendininkine. Kendininkini daha bir sevmiş ama bunu söyleyememiş. Topağını yuvarlayıp yeniden yapmış öğretmeninki gibi derin bir çanak. Çok geçmeden küçük çocuk öğrenmiş beklemeyi, izlemeyi, ve her şeyi öğretmen gibi yapmayı. Ve çok geçmeden başlamış kendiliğinden hiçbir şey yapmamaya.

Ama birdenbire taşınıvermişler başka bir eve, başka bir şehre ve çocuk gitmiş başka bir okula. Bu okul daha da büyükmiş öbüründen. Kestirme yolu da yokmuş dışarıdan. Büyük basamakları çıkmak ve uzun koridorlardan geçmek gerekmiş sınıfa kadar ve daha ilk gün demiş ki öğretmen: “Şimdi resim yapacağız.” “Güzel!” demiş çocuk ve beklemiş öğretmenin ne yapacağını söylemesini. Ancak öğretmen bir şey söylemeden başlamış dolaşmaya. Küçük çocuğa gelince durmuş ve sormuş: “Resim yapmak istemiyor musun?” “İstiyorum.” demiş çocuk “Ne yapacağız?” “Ne istersen!” demiş öğretmen. “İstedğim renk mi?” diye sormuş çocuk. “İstedğin renk!” demiş öğretmen. “Herkes aynı resmi yaparsa ve aynı renkleri kullanırsa kimin neyi yaptığını ve neyin ne olduğunu nasıl anlarım ben?” “Bilmem!” demiş çocuk ve başlamış çizmeye, yeşil saplı kırmızı bir çiçeği...

(<http://www.dehacocuk.com.tr>)

Helen Buckley

Bir çocuğun hayal etmeyi, denemeyi, cesareti, yaşamı ve yaşamayı öğrenmesi; mutlu, problemlerini çözebilen, kendisine yetebilen, duyarlı kişiler olarak yetişmesi ancak onu gerçekten tanıyan ve özelliklerini koşulsuz kabul ederek ona yaklaşan ebeveyni ve öğretmenleri ile mümkündür. Çocuğun yeteneklerini, sınırlarını, neyi yapıp neyi yapamayacağını bilmek, eğitimi ve ona yapılacak yardımları kolaylaştıracaktır. Elinizdeki bu kitap gelişim psikolojisi ve öğrenme psikolojisi alanında geniş bir kuramsal bilgi sunmanın yanı sıra çocukların çeşitli gelişim dönemlerinde hangi özellikleri kazandıkları ve ne tür davranışları nasıl öğrendikleri konusunda farklı bakış açısı geliştirmeniz amacıyla hazırlanmıştır.

YÖK'ün eğitim psikolojisi dersi için belirlemiş olduğu ders içeriğine tamamen uygun olan bu kitap gerek görsel gerekse dil ve içerik açısından hedef kitlenin ihtiyaç ve düzeyine göre hazırlanmıştır. Kitapta her bölümün başına kazanımlar ve akış şeması konulmuş, bölüm sonlarında ise okuyucuların edindikleri bilgileri sınayabilecekleri değerlendirme sorularına, edinilen bilgilerin günlük yaşamla ilişkisini sorgulamaya yönelik uygulamalara, ek okuma kaynaklarına ve konuyla ilişkili film önerilerine yer verilmiştir. Bu açıdan bakıldığında kitap bir yeniliği de içermektedir. Ayrıca kitap, her bir bölümün powerpoint sunumunun ve kitapta yer alan konularla ilgili videoların yer aldığı web sitesi ile desteklenmiştir.

Bu kitap için teşekkür etmek istediğim kişiler var...

Öncelikle bir yıllık bir çalışmanın ürünü olan bu kitabın bölümlerini yazan ve yazma sürecinin her aşamasında özveri ve titiz davranan birbirinden değerli akademisyen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim. Acil başlığı ile gelen maillerimde, panik şekilde yazdığım bitmek tükenmek bilmeyen sorularımı hemen cevaplamaya özen gösterdiler, önerileri ile kitabın şekillenmesinde büyük katkıları oldu.

Bu kitabın yazımı için beni teşvik eden, kitabın gerek yapılandırma gerekse yazım ve yayın sürecinde ihtiyaç duyduğum her şeye hemen ulaşmamı sağlayan ve güler yüzünü hiç esirgemeyen Servet Sarıkaya'ya, kitabı dil açısından titizlikle inceleyerek önerilerde bulunan Doç. Dr. Kasım Kiroğlu'na, kitabın hazırlanmasında ve yayımlanmasında emeği geçen tüm Pegem Yayınevi çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Sevgili öğrencilerime çok teşekkür ederim. Sahip olduğum bilgiyi kullanma ve bildiklerimi sorgulama şansı verdiler. Bana yaşattıkları deneyimleri hiçbir yerde edinemezdim.

Son olarak bu kitabı okuyan sizlere sonsuz teşekkürler...

Prof. Dr. Şerife Işık
Ankara, 2021

BÖLÜM YAZARLARI

BÖLÜM 01

Bilim ve Psikoloji

Doç. Dr. Didem AYDOĞAN - ORCID No: 0000-0002-7163-3003

BÖLÜM 02

Gelişimle İlgili Temel Kavramlar

Doç. Dr. Didem AYDOĞAN - ORCID No: 0000-0002-7163-300

BÖLÜM 03

Fiziksel Gelişim

Dr. Öğr. Üyesi Nazife ÜZBE ATALAY - ORCID No: 0000-0002-6637-5855

BÖLÜM 04

Bilişsel Gelişim

Prof. Dr. Mehmet KANDEMİR - ORCID No: 0000-0002-5576-3537

BÖLÜM 05

Kişilik Gelişimi

Prof. Dr. Şerife IŞIK - ORCID No: 0000-0002-5184-8218

BÖLÜM 06

Ahlak Gelişimi

Doç. Dr. Aslı TAYLI - ORCID No: 0000-0002-8004-3494

BÖLÜM 07

Diğer Gelişim Alanları

Prof. Dr. Ahmet R. ÖZPOLAT - ORCID No: 0000-0002-2861-1490

Prof. Dr. İsa Yücel İŞGÖR - ORCID No: 0000-0002-9227-955X

BÖLÜM 08

Bireysel Farklılıklar

Prof. Dr. Dilek GENÇTANIRIM - ORCID No: 0000-0003-3268-186X

BÖLÜM 09

Öğrenme Psikolojisi ile İlgili Temel Kavramlar

Doç. Dr. M. Ertuğrul UÇAR - ORCID No: 0000-0002-7202-3856

BÖLÜM 10

Klasik (Tepkisel) Koşullanma ve Bitişiklik Kuramları

Prof. Dr. Tahsin İLHAN

BÖLÜM 11

Bağlaşım Kuramı (Araçsal Koşullanma)

Doç. Dr. M. Ertuğrul UÇAR - ORCID No: 0000-0002-7202-3856

BÖLÜM 12

Edimsel (Operant) Koşullanma

Prof. Dr. Şerife IŞIK - ORCID No: 0000-0002-5184-8218

BÖLÜM 13

Sosyal Bilişsel Öğrenme

Prof. Dr. Ramin ALİYEV - ORCID No: 0000-0003-1983-6505

BÖLÜM 14

Gestalt Kuramı

Prof. Dr. Özlem TAGAY - ORCID No: 0000-0002-9821-5960

BÖLÜM 15

Bilgiyi İşleme Kuramı

Doç. Dr. Alper ÇUHADAROĞLU - ORCID No: 0000-0001-5715-0024

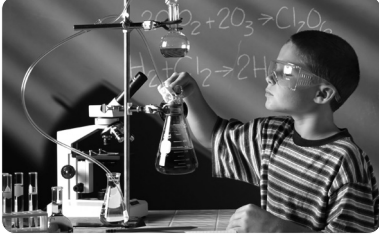
BÖLÜM 16

Özel Gereksinimli Çocuklar

Prof. Dr. Mehmet PALANCI - ORCID No: 0000-0001-5907-0589

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
BÖLÜM YAZARLARI	v

BÖLÜM 01 Bilim ve Psikoloji

BİLİM NEDİR?	5
Bilimin İşlevleri	6
Bilimin Özellikleri Nelerdir?.....	7
Bilimde Psikoloji.....	7
MODERN PSİKOLOJİ TARİHİNDE DÜŞÜNCE EKOLLERİ.....	8
PSİKOLOJİDE ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	9
Psikanalitik Yaklaşım	9
Davranışçı Yaklaşım	10
Bilişsel Yaklaşım	10
Hümanist Yaklaşım	10
Nörobijolojik Yaklaşım	10
PSİKOLOJİDE SPESİFİK ALANLAR.....	11
EĞİTİM PSİKOLOJİSİ	12
ARAŞTIRMA VE EĞİTİM PSİKOLOJİSİ.....	14
Betimsel Yöntem	14
DeneySEL Yöntemler	16
BÖLÜM ÖZETİ.....	17
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	18
KİTAP ÖNERİLERİ.....	18
FİLM ÖNERİLERİ	18
KAYNAKÇA	20
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	21

BÖLÜM 02

Gelişimle İlgili Temel Kavramlar

GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	26
Yaş	26
Dönem	26
Büyüme	27
Olgunlaşma	27
Gelişim/Gelişme.....	28
Değişim/Değişme.....	28
Hazırbulunuşluk.....	29
Kritik dönem	29
Tarihsel zaman	29
Bölük/Kuşak	29
Öğrenme	30
GELİŞİMİN TEMEL İLKELERİ	30
GELİŞİME DÖNEM, ALAN VE GÖREVLERİ AÇISINDAN BAKIŞ	31
GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL SORULAR	34
Kalıtım ve Çevre	34
Gelişimde Şu Anki ve Geçmişte Geçirilen Yaşantıların Önemi.....	34
GELİŞİM PSİKOLOJİSİNDE ARAŞTIRMA VE ARAŞTIRMA DESENLERİ.....	35
Boylamsal Desen	35
Kesitsel Desen	35
Sıralı Desen.....	35
BÖLÜM ÖZETİ.....	37
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	38
KİTAP ÖNERİLERİ.....	38
FİLM ÖNERİLERİ	38
KAYNAKÇA	40
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	41

BÖLÜM 03

Fiziksel Gelişim

FİZİKSEL GELİŞİM VE AŞAMALARI	48
DOĞUM ÖNCESİ DÖNEM.....	49
Zigot Dönemi (Hücre-Dölüt)	50
Embriyo Dönemi	50
Fetüs Dönemi	50
BEBEKLİK DÖNEMİ (0-3 YAŞ)	55
OKUL ÖNCESİ DÖNEM (3-6 YAŞ)	62
ERİL DÖNEM (OKUL ÇAĞI) (6-12 YAŞ)	65
ERGENLİK DÖNEMİ (12-20 YAŞ)	68
BÖLÜM ÖZETİ.....	76
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	77
KİTAP ÖNERİLERİ.....	77
FİLM ÖNERİLERİ	77
KAYNAKÇA	78
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	79

BÖLÜM 04

Bilişsel Gelişim

PIAGET VE BİLİŞSEL GELİŞİM.....	85
Bilişsel Gelişim Kuramına İlişkin Temel Kavramlar	86
Bilişsel Gelişimi Etkileyen Faktörler	89
PIAGET'NİN BİLİŞSEL GELİŞİM DÖNEMLERİ	91
1. Duyusal Motor Evre (0-2 Yaş)	91
2. İşlem Öncesi Evre (2-7 Yaş)	96

3. İşlem (Somut İşlemler) Evresi (7-11 yaş).....	103
4. Soyut İşlemler Evresi (11 yaş ve sonrası).....	106
Piaget'nin Kuramının Eğitime Yansımaları	109
VYGOTSKY VE BİLİŞSEL GELİŞİM KURAMI.....	111
Lev Semyonoviç VYGOTSKY (1896-1934).....	111
Kavram Gelişimi.....	113
Vygotsky'nin Kuramının Eğitime Yansımaları	114
Piaget ve Vygotsky'nin Değerlendirilmesi.....	114
DİL GELİŞİMİ.....	117
DİL GELİŞİM KURAMLARI.....	118
Davranışçı Kuram.....	118
Sosyal Öğrenme Kuramı	119
Bilişsel Kuram.....	119
Etkileşim Kuramı	119
DİL GELİŞİM EVRELERİ	121
BÖLÜM ÖZETİ.....	124
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	126
KİTAP ÖNERİLERİ.....	127
FİLM ÖNERİLERİ	128
KAYNAKÇA	129
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	135

BÖLÜM 05

Kişilik Gelişimi

Kişilik.....	142
Mizaç (Huy).....	142
Karakter	143
Benlik.....	143
PSİKANALİTİK KURAM.....	145
Sigmund Sigmund Freud (1856-1939).....	145
Topografik Model: Buzdağı Yaklaşımı.....	146
Yapısal Model	147

Psikoseksüel Gelişim Kuramı	150
Oedipus Kompleksi	151
PSİKOSOSYAL GELİŞİM KURAMI	153
Erik Homburger Erikson (1902-1994)	153
BAĞLANMA KURAMI	157
İNSANCIL YAKLAŞIM	160
Fenomenolojik Benlik Kuramı.....	160
Carl Ransom Rogers (1902-1987).....	160
İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	162
Abraham Harold Maslow (1908-1970)	162
BÖLÜM ÖZETİ.....	165
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	166
KİTAP ÖNERİLERİ.....	166
FİLM ÖNERİLERİ	166
KAYNAKÇA	169
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	171

BÖLÜM 06

Ahlak Gelişimi

AHLAK GELİŞİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	178
AHLAKİ GELİŞİM KURAMLARI.....	181
Psikanalitik Kuram.....	181
Sosyal Öğrenme Kuramı	182
Bilişsel Ahlaki Gelişim Kuramları.....	182
Lawrence Kohlberg (1927-1987).....	185
Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Evreleri.....	187
Ahlak Gelişiminde Güncel Kuramlar /Açıklamalar	195
Gilligan'ın Ahlak Gelişim Kuramı.....	195
Sosyal Alan Kuramı	197
AHLAK EĞİTİMİ.....	197
BÖLÜM ÖZETİ.....	203

BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	204
KİTAP ÖNERİLERİ.....	204
FİLM ÖNERİLERİ	205
KAYNAKÇA	205
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	209

BÖLÜM 07

Diğer Gelişim Alanları

OYUN GELİŞİMİ	215
Klasik Oyun Teorileri.....	218
Dinamik Oyun Teorileri.....	220
Parten'in Sosyal Oyun Sınıflandırması	222
MİZAH GELİŞİMİ	224
Psikanalitik Teori	224
Uyuşmazlık Teorileri.....	225
Üstünlük Teorileri	226
Paul McGhee ve Mizah Gelişimi	226
Oyunun Terapötik Olarak Kullanımı	229
CİNSEL GELİŞİM	233
Temel Kavramlar	234
GELİŞİM DÖNEMLERİ AÇISINDAN CİNSEL GELİŞİM	237
Doğum Öncesi Dönemde Cinsel Gelişim	237
Bebeklik Döneminde Cinsel Gelişim (0–2 Yaş).....	237
Erken Çocukluk Döneminde Cinsel Gelişim (2–6 Yaş).....	238
Çocukluk Döneminde Cinsel Gelişim (6–12 Yaş)	239
Ergenlik Döneminde Cinsel Gelişim (12–18 Yaş).....	239
CİNSEL GELİŞİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	240
Aile	240
Kültür.....	243
Medya	244
SAĞLIKLI BİR CİNSEL GELİŞİM İÇİN TEMEL ÖNERİLER	246
BÖLÜM ÖZETİ.....	247
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	250

FİLM ÖNERİLERİ	251
KAYNAKÇA	251
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	255

BÖLÜM 08

Bireysel Farklılıklar

9 Yaşındaki Profesör	261
EKOLOJİK GÖRÜŞ	261
Ekolojik Görüş.....	262
Ekolojik Görüş ve Gelişim.....	265
CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ.....	266
ZEKÂ.....	268
YETENEK	271
YARATICILIK.....	272
ÖĞRENME STİLLERİ	273
DENETİM ODAĞI	275
İLGİ	276
İlgi Alanları	277
DOĞUM SIRASI	278
İÇEDÖNÜKLÜK-DIŞADÖNÜKLÜK.....	279
MOTİVASYON	280
Meta Motivasyon	281
ANNE-BABA TUTUMLARI.....	281
ÖZEL AİLELER.....	282
BÖLÜM ÖZETİ.....	286
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	288
KİTAP ÖNERİLERİ.....	288
FİLM ÖNERİLERİ	288
KAYNAKÇA	289
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	293

BÖLÜM 09

Öğrenme Psikolojisi ile İlgili Temel Kavramlar

Ne Kadar Çok Deneyim O Kadar Çok Beyin Hücresi!	299
ÖĞRENME İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	299
Eğitim	299
Öğretim	300
Öğrenme	300
Öğrenme Türleri.....	302
DAVRANIŞ VE DAVRANIŞ TÜRLERİ	304
Kaynağına Göre Davranış Türleri.....	304
Niteliğine Göre Davranışlar	307
ALIŞMA VE DUYARLILAŞMA.....	309
ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	309
ÖĞRENENLE İLGİLİ FAKTÖRLER	310
ÖĞRENME YÖNTEMİ İLE İLGİLİ FAKTÖRLER	313
ÖĞRENME MALZEMESİYLE İLGİLİ FAKTÖRLER	315
BÖLÜM ÖZETİ.....	317
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	319
KAYNAKÇA	319
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	321

BÖLÜM 10

Klasik (Tepkisel) Koşullanma ve Bitişiklik Kuramları

KLASİK (TEPKİSEL) KOŞULLANMA.....	329
Klasik Koşullanmayı Etkileyen Faktörler.....	332
Klasik Koşullanma İlkeleri.....	335

Maruz Bırakma (Karşı Karşıya Getirme)	339
Klasik Koşullanmanın Eğitim Açısından Sonuçları	342
BİTİŞİKLİK KURAMLARI.....	343
John. B. Watson (1878-1858)	343
Watson'ın Öğrenmeye Bakışı	344
Watson'ın Kuramına Yapılan Eleştiriler.....	346
Edwin. R. Guthrie (1886-1959).....	346
Guthrie'nin Öğrenme Yaklaşımı.....	346
Alışkanlıkları Yok Etme Yöntemleri	347
BÖLÜM ÖZETİ.....	349
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	350
KİTAP ÖNERİLERİ.....	351
FİLM ÖNERİLERİ	351
KAYNAKÇA	352
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	353

BÖLÜM 11

Bağlaşım Kuramı (Araçsal Koşullanma)

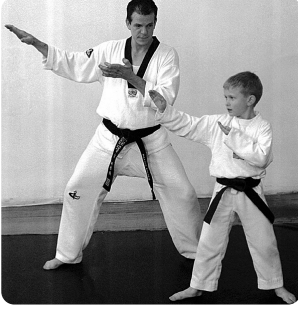
DENEME YANILMA YOLU İLE ÖĞRENME.....	361
ÖĞRENME KANUNLARI	362
İKİNCİL YASALAR	365
THORNDİKE'İN ZEKÂ ANLAYIŞI	367
BÖLÜM ÖZETİ.....	368
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	369
FİLM ÖNERİLERİ	369
KAYNAKÇA	370
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	371

BÖLÜM 12

Edimsel (Operant) Koşullanma

Edimsel Koşullanma Süreci	379
EDİMSSEL KOŞULLANMANIN TEMEL İLKELERİ.....	381
PEKİŞTİREÇ	381
PEKİŞTİRME	382
CEZA	383
PEKİŞTİRME TARİFELERİ.....	386
Sürekli Pekiştirme	386
Sabit Oranlı Pekiştirme.....	386
Değişken Oranlı Pekiştirme.....	386
Sabit Aralıklı Pekiştirme	387
Değişken Aralıklı Pekiştirme	387
BİÇİMLENDİRME/ŞEKİLLENDİRME	389
SÖNME.....	389
PREMACK İLKESİ (AYRIMLI OLASILIK İLKESİ)	390
SİMGESEL ÖDÜLE PEKİŞTİRME.....	391
MOLA VERME (ARA VERME)	391
BATIL DAVRANIŞ	392
KAÇMA/KAÇINMA KOŞULLANMASI	392
GENELLEME.....	393
AYIRT ETME.....	394
SKINNER'IN İLGİNÇ BULUŞLARI.....	395
BÖLÜM ÖZETİ.....	397
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	399
FİLM ÖNERİLERİ	399
KAYNAKÇA	400
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	402

BÖLÜM 13

Sosyal Bilişsel Öğrenme

SOSYAL BİLİŞSEL ÖĞRENME	411
KURAMIN TEMEL KAVRAMLARI	412
Dolaylı Pekiştirme	412
Dolaylı Güdü	412
Dolaylı Ceza	412
Dolaylı Duygu	412
MODELDEN ÖĞRENME	413
SOSYAL ÖĞRENME KURAMININ DAYANDIĞI TEMEL İLKELER	415
GÖZLEM YOLUYLA ÖĞRENME SÜREÇLERİ	418
KURAMIN EĞİTİMDE UYGULANMASI VE ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER	422
BÖLÜM ÖZETİ	424
FİLM ÖNERİLERİ	425
KAYNAKÇA	425
DEĞERLENDİRME SORULARI	428

BÖLÜM 14

Gestalt Kuramı

GESTALT KURAMININ ORTAYA ÇIKIŞI	437
GESTALT KURAMINDA ALGILAMA VE ALGISAL ÖRGÜTLEME YASALARI	438
GESTALT PSİKOLOJİSİNİN ÖĞRENMEYE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLARI	441
Yaşantı, Bellek İzi, Unutma	441
İçgörüsöl (Kavrama Yoluyla) Öğrenme	442

Üretici Düşünme	443
Gizil (Örtük) Farkına Varmadan Öğrenme.....	443
Alan Kuramı	443
GESTALT KURAMININ EĞİTİME YANSIMASI	444
BÖLÜM ÖZETİ.....	445
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	446
FİLM ÖNERİLERİ	446
KAYNAKÇA	447
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	449

BÖLÜM 15

Bilgiyi İşleme Kuramı

“Sihirli Sayı 7 Değil 4 Olabilir”	455
BİLGİYİ İŞLEME KURAMI	455
BELLEK TÜRLERİ	456
BİLİŞSEL SÜREÇLER	462
BÖLÜM ÖZETİ.....	473
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	474
FİLM ÖNERİLERİ	474
KAYNAKÇA	474
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	476

BÖLÜM 16

Özel Gereksinimli Çocuklar

Minik Türk Mars Yolunda.....	481
BİREYSEL FARKLILIKLAR VE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLAR	481
Bireysel Farklılıkların Nedenleri	482
ÖZEL EĞİTİM VE ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYMA.....	486
ZİHİNSEL YETERSİZLİK.....	487
İŞİTME ENGELLİLER.....	490
KONUŞMA ENGELLİLER.....	491
DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU (DEHB)	491
ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ	494
OTİZM.....	495
GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLER.....	497
FİZİKSEL ENGELLİ ÖĞRENCİLER.....	497
SÜREGELEN HASTALIĞI OLAN ÇOCUKLAR	498
DEZAVANTAJLI ÇOCUKLAR.....	498
ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÇOCUKLAR	498
BÖLÜM ÖZETİ.....	504
BÖLÜM İLE İLGİLİ UYGULAMALAR	505
KİTAP ÖNERİLERİ.....	505
FİLM ÖNERİLERİ	505
KAYNAKÇA	507
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	509
 Dizin	 511
Yazarlar Hakkında.....	515

eğitim psikolojisi

editör: doç. dr. şerife ışık terzi

Pegem AKADEMİ | Kitap Hakkında | Yazarlar | Kitaba Gözet | Videoalar | E-satış | Linkler | İletişim

Duyurular

Eğitim Psikolojisi Hakkında...

Bilim nedir? Bilimin İşlevleri, bilimin özellikleri, nelerdir? Bilimde psikoloji, modern psikoloji tarihinde düşünce ekolleri, psikolojide çağdaş yaklaşımlar...

devamı

Eğitim Psikolojisi Hakkında...

Bilim nedir? Bilimin İşlevleri, bilimin özellikleri, nelerdir? Bilimde psikoloji, modern psikoloji tarihinde düşünce ekolleri, psikolojide çağdaş yaklaşımlar...

devamı

Yazar Hakkında

Şerife IŞIK TERZİ

1974 yılında
Ankara'da doğdu.
1996 yılında Gazi
Üniv. Psikoloji Danışma ve
Rehberlik Anabilim Dalı'nda mezun
olmuştur. Eskişehir Rehberlik ve
Araştırma Merkezi ve Ankara
Barmek lıköğretim

devamı

Pegem AKADEMİ

A: Karanfil 2 Sok. No: 45 Kızılay / Çankaya - ANKARA
T: 0 312 430 67 50-51 | F: 0 312 435 44 60

web tasarım:

çift tıkla
İstanbul & Ankara

egitimpsikolojisi.kitabi.gen.tr

Bölüm 01

BİLİM VE PSİKOLOJİ

DOÇ. DR. DİDEM AYDOĞAN

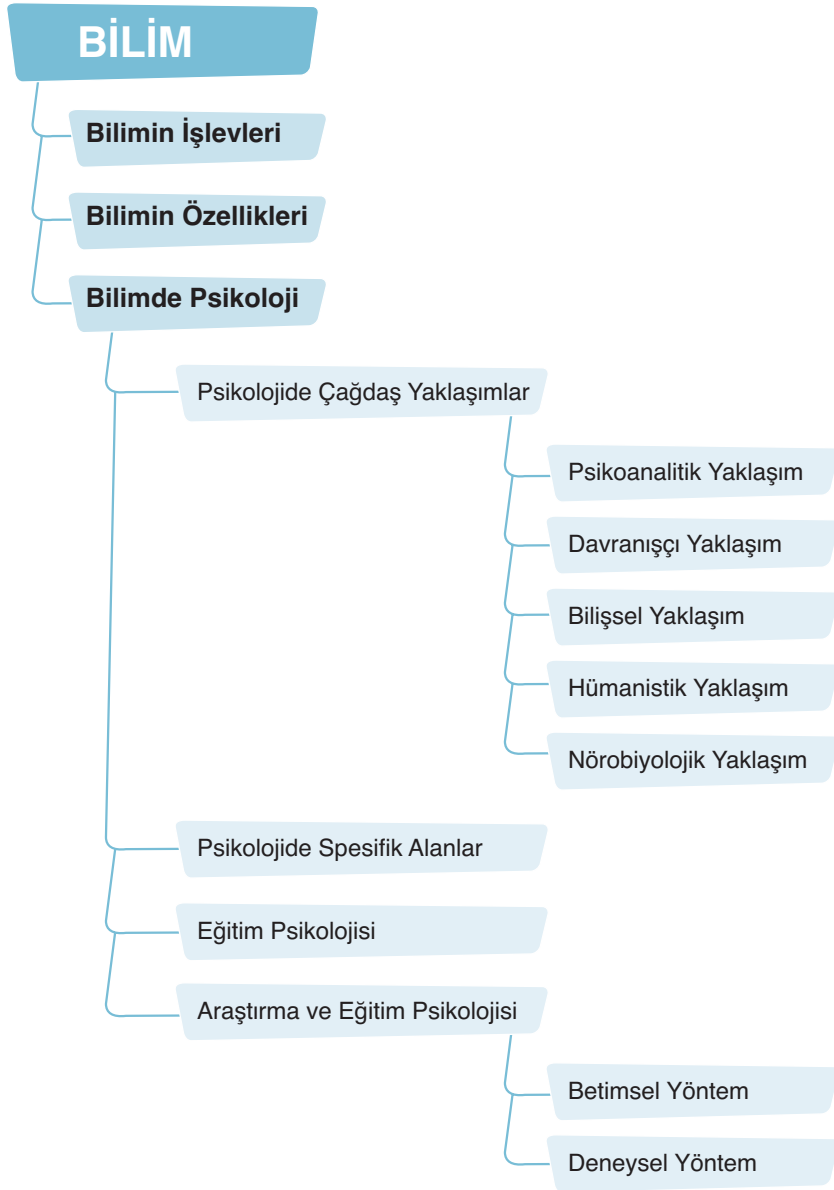

Bilim, iyi zamanlarda servet, kötü zamanlarda bir sığınak ve iyi bir yol göstericidir.
Aristoteles

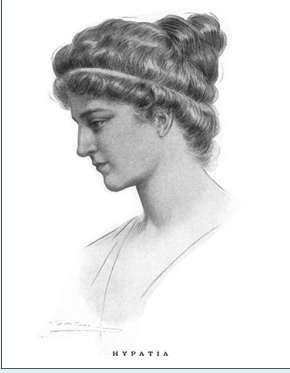
KAZANIMLAR

Bu üniteyi tamamladığınızda aşağıdaki hedeflere ulaşmanız beklenmektedir:

- Bilimin ne olduğunu anlayabilme
- Bilimin özelliklerini tanımlayabilme
- Psikoloji tarihindeki düşünce ekollerini ve psikolojideki spesifik alanları bilme
- Eğitim ile psikoloji arasındaki ilişkiyi açıklayabilme

İlk Bilim Kadını: Hypatia

İlk bilim kadını Hypatia'nın yazılarının çoğu kayıptır ama bilim adamları tarafından bu yazılara yapılan bazı göndermeler vardır. Hypatia (370-415) Mısır, İskenderiye'de doğmuştur. Hypatia, güzelliğinin yanı sıra bilgeliğiyle de herkesin hayranlığını kazanmış olan tarihin bilinen ilk kadın matematikçisidir. O zamanların üniversitesi kabul edilen İskenderiye'deki Museion'da felsefe, matematik ve astronomi dersleri vermiştir. Platon ve Aristoteles'in tanıtılmasında dersleri etkili olmuştur. Tam olarak felsefesi bilinmemekle birlikte, daha az metafizik içerikli bir Yeni Platonculuk olduğu varsayılmaktadır. Zamanının iktidar ilişkilerinde ve politikada

yeri olduğu sanılmaktadır ve etkili bir kişi olması nedeniyle bazı entrikaların kurbanı olduğu düşünülmektedir.

İtaat edip vaftiz olmadığı gerekçesiyle büyücü olmakla suçlanıp yeni yeni güçlenen ve diğer unsurları zor kullanarak saf dışı bırakan Hristiyanlar tarafından acımasızca taşlanarak katledilmiştir. Etleri ve kemikleri sokaklarda sürüklenmiş ve daha sonra yakılmıştır. Hypatia'nın hayatı 2009 yapımı Agora adlı filmde Oscar ödüllü yıldız Rachel Weisz tarafından başarıyla canlandırılmıştır.

Hypatia, daha çok eleştiri ve yorum türünde eserler kaleme almıştır. Çalışmalarını Eucled ve Ptolemy üzerinde yoğunlaştırmıştır. Felsefe, din literatürü ve dönemin matematik bilginlerinin uğraş alanı olan gizemcilik konularına ilgi duymuş; felsefe, matematik, gökbilim dersleri vermiştir. Hesychius'un rivayetine göre İskenderiyeli Diophantus'un Arithmetica'sına 13 ciltlik bir şerh, Pergeli Apollonius'un Konikler'ine ve Ptolemy'nin Matematik Kanonu'na şerhler yazmıştır fakat bu eserler günümüze dek ulaşmamıştır. Eserlerinin günümüze dek ulaşmamasında, Hristiyan düşünce açısından dinsizlikle suçlanmış olmasının büyük payı olduğu ileri sürülür. Zaten ölümünden sonra, çalıştığı kütüphane yıkılmış ve kitaplar yakılmıştır. Hypatia ile ilgili olarak günümüze dek ulaşan tek eser, öğrencisi Kyreneli Synesios'un (bu öğrencisinin gökbilim araştırmalarında kullanılan usturlab adlı alet ile ilgili çalışmaları vardır) yazdığı mektuplardır. Bu mektuplarda Synesios, ona duyduğu hayranlığı ve bilimsel çalışmalarına duyduğu saygıyı bildirmektedir (<http://www.msxlabs.org/forum/felsefe-ww/190895-hypatia.html>).